

УДК 338.1

Харченко О.Л.¹

¹ провідний науковий співробітник Навчально-наукового випробувального полігону високотехнологічного озброєння та військової техніки

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА СТРАТЕГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ СЕРТИФІКАЦІЇ ТОВАРІВ ОБОРОННОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Якість товарів оборонного призначення (далі - ТОП) є критично важливим чинником, що прямо впливає на обороноздатність держави, ефективність виконання бойових завдань та безпеку військовослужбовців. В умовах сучасних умов російської навали в Україну, військових викликів та необхідності інтеграції у євроатлантичні структури, забезпечення високого рівня якості ТОП набуває стратегічного значення. Сертифікація виступає ключовим інструментом підтвердження відповідності ТОП встановленим вимогам, стандартам і технічним умовам.

Звернувшись до Закону України «Про оборонні закупівлі» (зі змінами), в якому надане чітке визначення поняття «товари, роботи та послуги оборонного призначення».

Так, до товарів оборонного призначення згідно норм зазначеного нормативно-правового акту відносяться: озброєння, військова та спеціальна техніка; зброя і боєприпаси; спеціальні комплектувальні вироби для їх виготовлення та експлуатації; матеріали та обладнання, спеціально призначені для їх розроблення, виготовлення або використання; спеціальні технічні засоби; технічні засоби розвідки; засоби технічного та криптографічного захисту інформації; засоби спеціального зв'язку; космічна техніка військового та подвійного призначення; засоби індивідуального захисту (бронежилети всіх класів захисту, протиударні, кулезахисні шоломи, комплекти протиударного захисту тощо); спеціальні засоби (кайданки, кийки, засоби, споряджені речовинами сльозогінної, світлошумової дії тощо); спеціальні (спеціалізовані) транспортні засоби; комп'ютерна, оптична, вимірювальна та інша техніка; спеціальний формений одяг, необхідний для виконання завдань правоохоронними органами, структурними підрозділами органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, військовими формуваннями з правоохоронними функціями; товари подвійного використання для гарантованого забезпечення потреб безпеки і оборони, розвитку обороноздатності держави та системи національної стійкості, а також будь-які інші товари, які закуповуються державними замовниками для гарантованого забезпечення потреб безпеки і оборони.

Військовослужбовці повинні бути впевнені в якості свого

спорядження, зброї та підтримки. Якщо вони постійно стикаються з неякісними речами або проблемами в постачанні, це підриває їхній моральний дух, довіру до командування та загальну боєздатність. Неналежна якість ТОП може призвести до відмови техніки, зриву операцій та людських втрат

Сертифікація мінімізує ці ризики, забезпечуючи надійність озброєння та військової техніки (далі - ОВТ).

Для забезпечення оперативної сумісності (Interoperability) з арміями країн-членів НАТО, українські ТОП повинні відповідати стандартам STANAG та іншим міжнародним вимогам. Система сертифікації є необхідною умовою для міжнародного співробітництва та військово-технічної допомоги.

Якісний та сертифікований ТОП має довший термін служби та меншу потребу в обслуговуванні та ремонті, що веде до раціонального використання бюджетних коштів та зниження загальної вартості володіння.

Впровадження сучасної та прозорої системи сертифікації підвищує довіру до вітчизняних виробників, стимулює їх до впровадження інновацій, дотримання високих стандартів виробництва (зокрема, ISO 9001, AS9100) та технічного переоснащення.

Існує необхідність у повній гармонізації національних стандартів та процедур сертифікації ТОП з відповідними стандартами НАТО та ЄС (наприклад, AQAP – Allied Quality Assurance Publications).

Важливо забезпечити незалежність органів сертифікації та випробувальних лабораторій від виробників та замовника (Міністерства оборони, Збройні Сили) для об'єктивності оцінки. Необхідне впровадження прозорих та чітких процедур на всіх етапах.

Особлива потреба у висококваліфікованих кадрах – аудиторів, експертах, інженерах – з досвідом роботи за міжнародними стандартами якості в оборонній сфері.

Впровадження електронних систем обліку, контролю та документообігу в процесі сертифікації для підвищення оперативності, зниження корупційних ризиків та забезпечення простежуваності (Traceability) продукції.

Необхідно створити ефективний механізм державно-приватного партнерства та незалежну акредитовану систему випробувань і сертифікації ТОП для забезпечення їхньої беззаперечної якості у стратегічному вимірі та прискорити імплементацію стандартів НАТО (STANAG, AQAP) у національну систему сертифікації ТОП.

Сертифікація ТОП є не просто технічною процедурою, а стратегічною інвестицією в обороноздатність та національну безпеку України.